

A könyvtári munka koordinációja a Szovjetunióban

A tájékoztatás komplex probléma, amely feltételezi az információáramlás irányítását. A könyvtárvezetők már nem egyszer felhívták a figyelmet a tudományos könyvtári tevékenység tanulmányozásának kimeríthetlenségére. Jelen cikk is ezzel a témával kapcsolatban felmerülő kérdéseket veti fel.

A modern tudomány kollektív jellegű. Következésképpen a tájékoztató szolgáltatnak elsősorban a kollektív információk igényeit kell kielégíteni. *Az információ és a tudomány kapcsolata dialektikus ellentmondásban van.* A publikált információ állandó késésben van a tudományos kutatáshoz képest. A dokumentumok formai szempontból sem felelnek meg a változó követelményeknek.

A szerző a rádióelektronika területén vizsgálja meg a folyóiratcikkek mennyiségét és minőségét. Ezen a területen évi 20 ezer cikk jelenik meg 300 folyóiratban, 19 nyelven. Ebből angolul 50%, oroszul 20%. A vizsgálati eredmények azt mutatják, hogy a lapok 10%-a a cikkek 40%-át tartalmazza.

A rádióelektronikai cikkek átlagosan 8–10 év alatt avúlnak el. A szerző 450 olvasói igényt vizsgált meg; ennek 90%-a a 10 éven belüli irodalomra vonatkozott. A publikációk 77%-ánál az átfutás fél-másfél év. A tájékoztatási munkában nem lehet figyelmen kívül hagyni ezt az időeltolódást.

A megvizsgált műszaki könyvtár a folyó évben 26 könyvtárhoz és információs központhoz fordult 730 irodalom kéréssel. A kérések 77%-át két nagy központhoz, a területi és a tudományági központi könyvtárhoz küldték.

Az információs tevékenység tudományági koordinációja régen létezik, ennek haszna közismert. Ma már azonban ez nem elegendő. *Nagyobb hangsúlyt kell adni az azonos területen működő könyvtárak együttműködésének.* Esetünkben a kérések 57%-át a regionális műszaki könyvtárhoz küldték. Ennek alapján világossá válik a területi központi könyvtár eszméjének helyessége.

A következőkben a szerző a műszaki könyvtárak használatának néhány jellemző vonását tekinti át.

Az igények *dokumentumtípusok* szerinti megoszlása a következő képet mutatja: könyv 43%; folyóiratcikkek 52%; szabadalom 4,5%; egyéb típusok 0,5%. *Idegen nyelvű kiadványok* iránti kérések 1,6%-a könyvekre, 20,5%-a folyóiratcikkekre vonatkozott. Egyes könyvtárak gyakorlata arról tanúskodik, hogy a *könyvtárközi kölcsönzés* forgalmának kétharmadát külföldi periodikumok tették ki.

A megvizsgált műszaki könyvtárban egy év alatt kikért 48 külföldi folyóiratról csak 8 tartozott szorosan az adott könyvtár gyűjtőköréhez, 16 kérésből 10 vonatkozott 8 éven belüli, öt 15 éven belüli és egy db 25 éven belüli irodalomra. Ebből azt a következtetést lehet

levonni, hogy a profilnak megfelelő folyóiratokat 12–15 évig, az egyebeket 8–10 évig kell állományban tartani.

A cikk csak a műszaki könyvtárak lehetőségeit vizsgálja, a területi együttműködés egyéb lehetőségeit (üzemi, főiskolai könyvtárak stb.) figyelmen kívül hagyja.

A regionális koordináció, az állomány tárolásának, felhasználásának hatékonyabbá tételén kívül jó eszköze a jelző, referáló, tájékoztató kiadványok, központi katalógusok hasznosításának és készítésének. *Regionális központokban alakítható ki a jól működő fordító- és másolószolgáltatás.* A regionális könyvtári hálózatok tevékenységének elemzése a könyvtárügyi kutatások fő feladata.

/BLAGININ, V. Sz.: Koordinacija rabotü bibliotek v sziszteme informacionnogo obszluzsivaniija regiona = Szovetszkoe Bibliotekovedenie, 1975. 4. sz. p. 70–77./

(Rády Ferenc)

Könyvtári hálózatok helyzete az Egyesült Államokban

A könyvtári hálózatépítés gyorsan változó terület. A pillanatnyi helyzet áttekintése a hálózat négy alapjellemzője alapján tehető meg:

- a hálózat a tagkönyvtárak egy csoportjának közös igényeit hivatott kielégíteni;
- visszacsatolás révén kétirányú kommunikációt biztosít;
- számítógépes, távközlési és más digitális információkezelési módszereket alkalmaz;
- információk és dokumentumok terjesztését végzi.

Voltaképp az USA csaknem valamennyi jelentős tudományos és közművelődési könyvtára valamilyen mértékig részt vesz egy vagy több hálózatban. Ugyanakkor egy 1971. évi vizsgálat csupán egyetlen olyan hálózatot talált, amely e fenti szigorú kritériumoknak eleget tett: az OCLC (Ohio College Library Center = Ohio Egyetem Központi Könyvtára). Az OCLC azóta is a legnagyobb és leginkább domináns könyvtári hálózat, amely nem profitszerző társulás és sem az állam, sem a helyi felsőoktatási rendszer közvetlenül nem irányítja.

A további hálózatok közül érdemes megemlíteni az elsőként kialakult NELINET (New England Library Information Network) és a legújabb, egyúttal a legnagyobb regionális csoport, a SOLINET (Southeastern Library Network) nevét.

Figyelmet érdemel a periodikum-katalogizálási adatbázis kialakítására is specializált CONSER (Conversion of Serials). Jelentősen gyorsította a hálózatok kialakulá-